

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК П'ЯТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
вляді золотих воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1910

на рік	на 1/2 року	на 3 міс.	на 2 міс.	на 1 міс.	на 1/2 міс.	на 1/4 міс.	на 1/8 міс.	на 1/16 міс.	на 1/32 міс.	на 1/64 міс.
6	3	2	1	0,5	0,25	0,125	0,0625	0,03125	0,015625	0,0078125

Передплата на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.
Ціна „Ради“ за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту) на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закордонні читачі передплачують газету через поштомат, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі більш статі, до друку негодять, переводяться в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи оразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

3 приведу надісланих до газети віршів редакція не ли- сується.

Просьба авторів додержуватись право- пису „Ради“.

Умови друкування оповістони

За рядок петіту попередю тексту, або за його місце, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітка, платять за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

НЕВЕЛИКИЙ ЛИШОК ДОДАТКА ДО „РАДИ“ НА РІК 1909-Й „ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСІ“ М. АРКАСА

на веленому папері, багато ілюстрована (210 малюнків, портретів, 9 карт у фарбах, 4 родоводи) в ро- скійшій оправі з англійського коленкору, що раніш коштувала з оправою і пересилкою в окремому про- дажу **4 р. 75 коп.** ТЕПЕР поступила на продаж в Українську книгарню (Київ 3 р., а без опра- 2 руд. Передплатника „Ради“ по цій же самій ціні можуть ді- стати книжку в конторі газети.

Вийшла з друку п'ята книжка журналу

„Українська Хата“

З М І С Т:

1. Гр. Чупринка: Моя муза.
2. Микола Чернишевський: Зорі (нарис).
3. Спард. Черкаський: Петро Кирилок, драма на 4 дії (тія І).
4. П. Мазокович: Хто нас вигадав, сьязьоті?
5. Рр. Будин: Петля (оповідан).
6. Оа. Журавка: Двоє крил.
7. Ів. Липа: Ессе нощо (пам'яті Б. Грінченка).
8. Хр. Агачовська: Країна творчости.

Обгортка худож. Н. Самоніш. Вішєтки худож. І. Косинина.

Передплата на 1910 рік на „Українську Хату“ 4 карб. (за кордон 10 карб.), широкую 2 карб. окрема книжка 35 коп. (з пересилкою 40 коп.), можна виплачувати частками по 2 карб.

Передплата приймається в головній конторі і редакції журналу: Київ, Бульварно-Нудревська, 16. Або в „Українській Книгарні“, Безаківська, 8; книгарні „Літературно-Наукового Вістника“, Вел.-Володимирська, 28. У Харкові: в „Українській Книгарні“ Рибна, 25. В Житомирі: в книгарні В. Соцієвського. У Подгата: в книгарні Г. Маркевича. Вульв. Котлярівського. У Варшаві: в Гр. Стопури, Новий Світ, 62, к. 26; В Одесі: у В. Буряченка, Ковна 19, 10. В Москві: у К. Татаренка, Бродосельська ул. д. № 65, кв. 6. У Ельсаветграді: у С. Я. Вернера, Сина вул. у Камієць-Подільському, Приходько, Вулиця ул. впаон. д.б. У Катеринославі: в книгарні С. Лозіньської, Проспект, дм Ваєра. В Сорочин. Вояр. губ. в сьязьоті К. Граб'яка, Бекировська ул. соб. д. У Мелітополі, Меженая ул. д. 6. Ессена у К. І. Залізняка. В Галичині: Львів, книгарня Наукового Т-ва, Ринок, 10.

для побудови з комерційною метою

1000 карб. шукаю АЕРОПЛАНА

власної конструкції. Спійсно хто позичить, матиме гарний зиск. Київ, Златоустівська, 71, кв. 3. е. Касяненко. 10-1565-7

Бюро для підшукування праці для студентів-медиків ун-та Св. Володимира рекомендує студентам, що можуть лікувати масаж, електризацією, впро- окупанням, доглядати слабких, гідать з ними на курорті і т. п., а також для переселення і репеліції. Бюро відчинено щодня від 4—5 г. веч. в помешканні акушерсько-гінекологічної клініки. Офт-т-1549-3

„РАДУ“ в роздріб купувати і передплачувати в м. Борисполі „НАЧАЛС“ там-же продають ся всі українські книжки.

В Центральній частині міста потрібно помешкання з 4—5 кімнат, придатне для РЕДАКЦІЇ і КОНТОРИ.

Заплатання і пропозиції присилать лис- тами в контору газ. „Рада“.

Похалцем.

Бажанія покінчити справу з Фінляндією, за допомогою теперішньої Державної Думи яко мога швидче, не дало змоги авторам законопроекту про Фінляндію обміркувати й вважати як слід фінансовий та економічний бік справи. Авторі законопроекту всю увагу свою звернули на політичний та юридичний бік реформи і подбали найбільше про те, щоб справа була пристойною з цього тільки боку; що ж до економічного та фінансового боку її, то на його видно не зважали, і в законопроєкті про це не згадано. Юридичний, а надто політичний бік справи висунувся так наперед, що зовсім заступив фінансову й економічну сторону її. А тим часом цей бік справи робить її ще складнішою і ще труднішою і повинен би, здається, спинити реформаторів третьої Думи, як би тільки вони захотіли поставитися до справи уважніше. На фінансовий та економічний бік реформи звернула увагу думська опозиція і вдалася до голови Думи з заявою, щоб міністр фінансів дав відповідь Державній Думі на два запитання: 1) на які наслідки може сподіватися фабрична та заводська промисловість російська од того, що після реформи пересується таможенна межа і 2) чи доведеться державі прийняти на себе і довги Фінляндії, і як що доведеться,

то в якій частині. Ставляючи ці два запитання міністрові фінансів, опозиція домагається, щоб міністр освітив, як слід, і цей бік справи, щоб Дума мала змогу поставитися до неї свідомо і розв'язати її не навмання, а цілком розумно. Немає ж ні казати, що більшість теперішньої Думи, який стоїть чомусь на заваді автономній висококультурній маленькій країні,—що ця більшість поставиться до цього запитання опозиції вороже, бо побачить в йому бажанія загальмувати на деякий час справу, щоб не дати її ходу. А тим часом фінансовий і економічний бік реформи, на який опозиція хоче звернути увагу Думи, має чималу вагу. Опозиція, поки що, аби тільки внести запитання, поставила двоє запитаннів міністрові фінансів. Але за ними двома запитаннями, що зразу спали на думку опозиції, стоїть ще ціла низка запитаннів міжно зв'язаних з фінансами і економічним життям країни взагалі і з'особна—виборської губернії, яку мається на думці прилучити до Імперії. Розрубити одним махом цей залупаний клубок, як намірились це зробити націоналісти третєдумські, не можна. Добрий розум повинен би був спинити законодатний орган од такого вичнуку. Та чи послухаються націоналісти його?

Чергова справа нашої інтелігенції.

В цій листі ми звернемо увагу на конкретні обставини праці народньої інтелігенції—на її завдання, на те, чим же вона може виявити себе при сучасних обставинах нашого життя. —Нема на селі інтелігентних робітників...—Очі режі можна було почувти на протязі останніх двадцяти п'яти років і од урядовців, і од місцевих діячів. Це суцзя правда, що немає інтелігентних робітників, і як тільки несподівано з'явився яким-небудь чудом такий робітник, то за дія його не знаходилось і ніякого пристановища. Доволі було одного його ступня, щоб він опинився за межами села, а то й губернії. Очі ліхкі обставин життя селянського інтелігента зосталися ще й в наші часи, а зосталися і чи не в більшій ще мірі, ніж попередє. Але ж тепер освічених селян стало більше, побільшав серед людности зріст класової солідарности, сучасний селянський інтелігент вже не так кидається в вічі, як перше. Він нечаче завоював собі „право громадянства“ на селі. Зріст селянської інтелігенції тим важне діло, що її викоринати з села буде важче. Праця селянського інтелігента має бути працею ґрунтовою, культурно-просвітною. Культура матеріальна і культура духовна мають однакове право на працю інтелігента. В цій культурі, в її історії, багато цікавого—сього, рідного українського, котре варт того, щоб його аберегти й охоронити од знищення. Психологія широкої маси людности мало відома нашому міському інтелігентові. Інтелігент-селянин багато зібрав би матеріялу для в'ясування цієї масової психології, побуту і соціальних ідей, які виривають в голові мало освіченої людини. Світогляд селянина, його погляди на громадські стосунки, на земельне питання—це така велика тема, що освітити її фактичним матеріялом можна тільки цілою групою народньої інтелігенції, розкиданій на усім просторі України. За дія такої праці не треба навіть великого таланту або хисту літератора. Збірати фактичний матеріял може і людина з невеликою освітою, тільки ж такий робітник без приводу, без керівничого і порадчика ступня не ступить, не зуміє навіть почати своєї праці. Йому не поможе і програма, яка б вона не була розроблена. Замість програми краще б було розклати на села зразкові монографії, написані інтелігентами з більшою освітою, з більшим хистом літератора. І в отаких монографіях і в усіяких збірках матеріялу по з'ясуванню народньої психології, народньої творчости, найперше діло це конкретність—факти, передачі навіть словами народа *). Надто багато цікавих фактів зоставив рух опих недавніх років. Зібрати, записати їх без жадних політичних тенденцій, без жадної задньої думки, отаки факти—це було б важне діло. Багато тут було б кумедного з теперішнього нашого погляду, багато було б непевних, не реальних мрій, і не дурьової боротьби. Але ж усе, навіть мрії і помилки, потрібно з'ясуувати, бо вони свідчать про напрямок думки селянина. Во і громадська еволюція йде тернистим шляхом,—люде роблять два ступні вперед, а п'ять назад. Але-ж це звичайне діло, бо людина аж тоді оціняє певний шлях, як добре поблудить. Треба радіти навіть

малим здобуткам народної маси, що виявляються з великих турбот, з великих подій, це нормальне діло, без цього неможливий ніякий прогрес. І минулі роки зоставили чимало результатів в народній психології—це треба тільки підрахувати, виявити конкретно на папері. Межі духовної культури нашого народу такі широкі, що кожному інтелігентові знайшлася б праця. Була б тільки його охота та хист зватися за неї.
Неменший обшир має рідна нива і культури матеріальної; неменші обов'язки що до неї і української інтелігенції. Виявити природні багатства матеріальні, суцї і можливі, може тільки селянин інтелігент з більш-менш широким світоглядом. Кому невідома традиційна небдальість темного чоловіка в справі культури землі? Кожен ступінь землі має вартість в наші часи і тільки розумна праця до поту на йому дасть нам дійсну культуру, котру ми бачимо в західній Європі. Кому-ж як не інтелігентові починати нову стежку, зрушивши селян з вікового становища нерухомості? Треба досвідчити нашому селянинові, що інтелігент—такий самий, а може ще й більший робітник ніж він, бо селянинові наша нелегка праця невідома, він її не розуміє і через це нерозумний і своїх обборонців иноді залучє до ворожого стану...
Багато пишеться про любов до рідного краю і скрізь ми бачимо, що дія любов виявляється більш усього на словах. А слово без діла скрізь шкодить, а тим паче воно пошкодить селянському інтелігентові. В 1905—1908 роках недостачи в ораторах не було і результати цих років досконально свідчать нам, що одними словами далеко не в'їдеш. Щоб став наш народ хоч трохи культурним, треба не одне десятиліття працювати інтелігентові, не покладаючи і не опукаючи своїх рук. В отій праці його будучність, його щастя і задоволення.
Т. Осадчий.

На ниві українознавства.

Академик О. О. Шахматов задав членам гуртка українознавства, що при петербурзькому університеті, на літо таку роботу.

- 1) Виянити увесь склад фольклора тої чи иншої місцевости (села, волости); вказати на всі казки, пісні, загадки і т. п., що відомі в тій місцевості, а це краще б було мати повний текст їх, хоч можна обмежитися тим, що вказати в якому збірникові друкувалося.
- 2) Описати по програмі питаннів Кримського й Михайличука місцеву мову (села, волости, а як що, то й окремих семей).
- 3) Зібрати як найбільше привіщ тої чи иншої місцевости (прихода, волости, повіту) і зробити поділя їх.
- 4) Зібрати як найбільше топографічних назвищ місцевости, зазначаючи назви гір, річок, болот і т. п.
- 5) Зібрати систематичні малюнки всіх частин одєжі в тій чи иншій місцевості.
- 6) Виянити, які єсть в тій, чи нашій місцевості письменні (напр. у церквах, у приватних особ, в поміщицьких усадьбах) і описати все, що стосується до XVII віку.
- 7) Дати відповідь на юридич. програми моск. т-ва антропології та етнології і звертати особливу увагу на всякі способи користування землею.

Добре було б, коли б не лиш члени гуртка українознавства, а й інші українці взялись збирати матеріял, потрібний для праці Академії Наук. Чим більше матеріялу буде зібрано і тим більше територію він захоплюватиме, тим наукові висновки будуть певніші. І от тим то й бажано, щоб коло зібрання цих матеріялів заходили як можна більше людей.

Завдання програму О. О. Шахматова о-стільки легкі, що справитися з ними може кожний і не потрібують ні великого к'опоту, ні багато часу. При бажанні програму Шахматова можна ще й розширити, додавши до неї зібрання технічної терминології і т. п.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

(Засідання 19-го мая).
Заява кн. Волоноснього.

Голова зборів кн. Волконський повідомляє, що, переглядаючи стенограму вчорашнього засідання, він довідався про те, що один з членів Думи обра-

зив Родичева, коли той говорив свою промову. (Голос на лівих: „Це—Володимиров“) прошу вибачити, що вчора не почув цього і не покарав винуватого. Не шляхом лайки, якої в Думі не можна слухати, доводять люди про свою культурність та вихованість. Дума розуміє, що я не можу виключити людини, якої тепер тут немає, але висловлюю своє глибоке обурення в приводу подібних фактів. (Оплески на всіх лавах).

Дрібні законопроєкти.
З приводу проєкта про щорічну асигновку 837.600 карбов. на канцелярії місцевих селянських інститутів Куріаким, Антонов, Голіцин та Лихошин висловлюються в позитивному напрямі, а тр. Уваров, Шимар'єв та Амосєнок висловлюються проти.

Законопроєкт ухвалено на півтори роки, за виключенням 500.000 карб. на канцелярський потреби та роз'яди земських начальників.

Далі, після довгих дебатів, одкинуто пропозицію про те, щоб скасувати право на безплатний випас худоби кишинівського духовенства.

Ухвалено без дебатів ще шість дрібних законопроєктів.

Фінляндський законопроєкт.
Голова оповідає пропозицію наради поставити на порядок дня в п'ятницю доклад фінляндської комісії в справі законопроєкту про загальноімперське законодавство в Фінляндії.

Булат підтримує пропозицію трудовиків—одсунути розгляд цього законопроєкта до осени, бо Дума має багато дуже негайних і важких справ. Беручись за фінляндський законопроєкт, Дума візьметься за брудну, темну й ганебну справу, що напрямлена на те, як би задушити чесний і трудолюбивий народ на славу російському чорносотництву. (Оплески на лівих).

Милуков дивується, які підстави є до того, щоб так поспішати в цим проєктом. Вар. Черкасов заявив, що політична кон'юнктура, при якій можливо перевести цей законопроєкт, тільки тепер, в-осени-ж вона може одмінитися. Вважає ґрунтовно таку випадкову комбінацію—це, значить, не рахуватися з державною мудрістю. (Оплески на лівих).

Гр. Уваров обстоє за те, щоб спочатку було зроблено ознайомлення з фінансовим і політико-економічним боками проєктованої реформи.

Крупєнський вважає питання надзвичайно важкою справою, одоєвувати розгляд якої—значить робити злочин проти фінляндського народу. (Оплески на правах).

Марков 2-й вважає доконче необхідним зафіксувати існуюче становище, і показати, що Фінляндія підлягає Росії. Дума розуміє свій обов'язок і не послушає тих, кого купили жи-ди. (Оплески на правах).

Кузнецов, від імени соц.-демократів, гадає, що поспішний розгляд законопроєкта буде шкодливым для росіян-робітників та селян.

Валотировкою ухвалено пропозицію наради.

Вечірнє засідання.

Вітське запитання.
Головою—Гумков. На черзі продовження обміркування запитання про жорстоке поводження поліції з селянами, підчас зібрання недоїмок у вітській губернії.

Важим, на підставі фактичних відомостів, говорити про загальну бійку селян та про пограбування їхнього майна. Пояснення Курлова Важки спростовує й вимагає, щоб в цій справі було призначено судове слідство.

А тратанєвсь перелічує наймення тих, що потерпіли від поліції і кінчає свою промову заявою, що більшість депутатів прийшла в Думу не на те, щоб підтримувати беззаконня уряду.

Литяков каже, що про катування селян знала вся губернія. Уряд не признає судового слідства, а задовольнився адміністративним. З того часу, як у Вітці став губернатором Горчаков, там повстало кудло тих, що ламають закони і вважають це діло за свою професію.

Засідання закрито.

ПО РОСІІ.

— Проханія каторжан. В соціал-демократичну фракцію Д. Думи надійшло проханія уловних засланців-каторжан Нерчинської каторги і арештантів читинської тюрми, на якому сила підписів. „Тяжко одбивається на в'язнях,—кажуть засланці—теперішні ча-

* Авторі цієї статі доводилось працювати на шм ґрунті. Ще в 1891 році херсонська губерньська земство видало його монографію по з'ясуванню Побужжя, „Щербатовская волость. Историко-этнографическое и хозяйствен. стат. описание“.

«Дружескія Рѣчи». Редакція чорносотенної московської газети «Дружескія Рѣчи» надіслала п. київському губернатору скаргу, що на Київщині дуже губляться числа цієї газети. Це лихо, на думку редакції, повстає од недбалості вояостей, де живуть передплатавці. Свою скаргу редакція ствержує листом передплатника з с. Подібною, уманського повіту, С. Протука, до якого не доходить газета.

3 Волин. Близьмама. 14 і 15 мая в г. Дубні й під Дубном була велика буря в громом та блискавкою. В Княгинині, в економії мирового посередника, блискавкою вбило 30 овець та в нівень вибило хліб на полі.

3 Поділля. Ревізія. Управитель канцелярії генерал-губернатора п. Неверов наготовляв, як сповіщає «Гол. М.», матеріяли до ревізії подільського губернського правління. Ревізію цю під кінець мая зробить сам генерал-губернатор. Поруч обривають і інші канцелярські місця подільської губернії.

3 Комета. 3 с. Кисляка, гайсинського повіту, нам пишуть, що там з 18 мая й до сей пори усе видко комету. Перших два дні хвоста не показувала, виділялась, як засмучена зоря. Останніх два дні видко й хвіст, котрий тягнеться дуже далеко вдовж, але не дуже ясно відзначається на небі. Люде не дуже лякаються; деякі, правда, й зовсім не знають про неї.

3 Чернігівщини. Поможі. В с. Грабівці, чернігівського повіту, 18 мая вигоріло 20 селянських дворів. Неназроком запалив хлосчик. В с. Євдашівці, борівського повіту, 15 мая вдень вигоріло 62 двори. Згоріла й батьшчина хата й монополія. Церкву насили врятували. Могорільні сідять без хліба. Справник збирає на їх гроші. З сусідніх сел воять ім печеного хліба.

3 Вчительські курси. В Чернігові з 21 іюня до 17 іюля мають бути курси для 70 вчителів церковних шкіл глухого, козельського, ковотинського, ніжинського та остерського повітів.

3 Полтавщини. Священник Пропович. 18 мая, в кареті, з двома салдатами, приволокав з турми в полтавський окружний суд священника Проповича, щоб дати йому до рук акт обвинувачення. Ватюшкова о. Проповича у с. Вознесенському, хостаніоградського повіту і, як пише «Полт. Г.», арештований за політичну справу. Сидить він зараз у полтавській турмі. Просив Пропович, щоб його до суду випустили з турми під заставу, або посадили в мастир, та прокурор не уважав його прохання. Судитиме Проповича в-осени сесія харківської судової палати.

3 Земство. Полтавське земство підприємлося приставити інтендантству мало не мільйон пудів жита.

3 Заміна смертної кари. Двом засудженим в Кременці на смерть за розбій цю кару переміняли на каторгу.

3 Катеринославщини. Панахда по Кропивницькому. 18 мая в Катеринославі, як минуло 40 днів, відколи помер М. Кропивницький, українці одправили в соборі панахду.

3 Свірське діло. За свірське мошенство позавивали служби членів духовної консисторії: священника Григорювича та благочинного Матвійського.

3 Український спектакль. 16 мая в м-ку Нікополі переїздом товариство артистів під орудою Т. Суліми-Вичихини виставило комедію цієї авторки — «Дячка».

3 Херсонщини. Штраф на газету. Херсонський віде-губернатор Критон

оштрафував на 500 карб., а заміною трьома місяцями арешту, редактора-видавця газети «Юг» Шліського за передрук замітки про закриття польського товариства «Єдність» та вивук відови, дозволеної начальством. Шліський одержав свою покуту.

3 На виставці. В Одесі на виставці показуватимуть такий самовар, вигаданий А. Абергусом, що дає в хвилину скільки десятків відер киплячої води.

3 Таврії. Самогубство. Оце недавно в Орхіві отруїлась напатрним спиртом гімназистка 6-го класу Ляшенко. Спринчилось до цього те, що хтось дуєв чутку, ніби вона живе з своїм учителем. А тут ще й до екзамеу її не допустили.

3 Кубані. «Кубань». Акціонерне нафтове товариство «Кубань» закрилось. Акціонери забирають свої паї.

3 Запорізька хата. Два козаки з станиці Пашківської взяли зробити для етнографічного одділу будучої катеринодарської виставки запорізьку хату.

Українці в Галичині.

3 Жіночий гурток «Русского Товариства Педагогичного у Львові» заснувався 22 мая (нов. ст.) цього року. Метою собі він ставить допомогати «Русскому Товариству Педагогичному» в його діяльності. До ради т-ва вибрано: К. Малицьку (голова), Марію Словареву (товар. голова), Ев. Панейкову (секретар) і С. Олесківну (скарбник). (Діло).

Лист з Волині.

П.

«На Водохреща за границею вродилося неувачна дитина, що почала зараз же й говорити. Ця дитина перш за все поприслала собі їсти; дали їй жменю снігу. Тільки що дитина прокотнула останню крихотку снігу, як почав він гинуть. Через те то й весна цього року так рано почалася».

Так оповідають у нас про причини, що викликали таку неувачню равню сьогорішню весну. Й справді, поминувши вищенаведене фантастичне оповідання, треба зауважити, що весна цього року на Волині може рахувати своїм початком середні числа сніга, се-б-то, на півтора місяця вперед проти звичайного. Друга половина сніга і перша лютого були настільки теплі, що не тільки агивув сніг, але й земля досить просохла, й деякі селяне після 20 лютого ваязися були до ріллї. Але ж хоч і брались за сівбу, та не рішуче, з острахом, бо де ж такі хто бачив, щоб сїяли в лютому, тоді, як звичайно починається сїмба в кінці березня. Цього року запарались в яриню в початку березня. Селяне боялись посухи, бо земля й так пересохла дов попїл, а тут на небі ні хмароньки. Незабаром почав перепадати добрий сніг, який хоч трохи поправив роботу сьогорішньої сухотливої зими, побільшивши вохкість у землі і кількість води у річках та ставках. А через тея рослина всяка виглядає досить гарно: хоч і мізеренька вона, та зелененька зате й веселенька. Озимина, що мизували роками випривала чи вимерзала й вкрита була по-весні чорними кагавцями, мов людина плямами після віспи, цього року скрив однакова: як на горбочках і в доланках. Так самісеньку і в яриню. Селяне поглядають на свої веселенькі нивоньки і радіють надії «доброго» врожаю. Скривь по Україні цього року тільки й мови, що про «добрий» врожай. Звичайно, що і аз грішний радий би був підтримувати загальний ентузіазм, коли б не погана натура до всього при-

ет—це щось таке, що говорить тільки віршем.

Скільки рядків нижче д. М. М.—ка заявляє, що треба слово віршованих переміняти на слово «поетист» (стор. 28), бо воно вимовляється лагідніше. Що до рижинці між поетом та віршоваником-поетистом, то тут справа знов пішла манівцями: «віршованик не проймає до болю вашого серця, а тільки лоскоче»... (стор. 29). В лоскотуни повав Котлярєвський і Володимир Самійленко. А ось і способи нашого нового «критика»: він порівнює один переклад Самійленків з Байрона з його ж таки поезією «Орел» і каже, що «в першому зразку натуральний, першестий, так би сказати, непосредний вислов почуття, а в другому ж так і видно руку віршованика, шліфовщика; видно, що вірш цей задуманий був звичайною мовою, а потім переписаний у вірш». Епітет «натуральний, першестий, непосредний» критик відносить до перекладу... Окрім того, поет, на думку д. М.—ки, повинен писати довгі речі... Помиаю приклади та поспішаю оповістити д. Олеса, щоб він що до себе не помилявся і скоріше приготував би поему, велику, довгу, щоб оформити своє право на ім'я поета, або забрався собі геть з Парнасу. Одначе Т. Шевченко так вислужився, йому дозволено перебувати собі й на далі в поетах; «не стає би поетом Шевченко, коли б не дав Катерини», «Кавказу», «Еретика» (стор. 30). Врешті М. М.—ка м'якшає і каже, що віршованик (варіаційний поетист) шкоди не робить: «Хай віршує собі на здоров'я: хто захоче—буде його читати, хто не захоче—не буде» (стор. 34).

Але ми твердо переконані, що коли до літератури почнуть пнутися «поетисти» й «критицисти» замість

мішувати значну долю скептицизму. На мою думку, коли хто каже про «добрий» врожай, то це не значить, що і справді вже він добрий, а тільки що врожай не зовсім кепський. Земля наша, що легко може родити сам 20—30 і більш—на силу спромозеються на яких 3—5 і рідко 10—15. Так авані «вчені» люди вивують нашого селянина, що він не вмїє робити коло землі і тут же підносять йому під саму паку китайську культуру. Так то так, селяне не вмїють з розумом обробляти землю, але ж думаю, що коли б і самого п. Демчицького надітали 1/2 чи 1/4 десятини і примусили «в поті чола» добувати хліб насущний без шеляга за душею й без всякої худобинки чи то зярядка господарського, — залишив би він заморську культуру й заспівав другої. Торік теж був «добрий» врожай, й Виталий в Почаїв на всі застави кричав, щоб селяне дякували Богови, а дяку цю щоб показували жертвами на цілі союзницькі. Ще недавно Виталий писав в «Почтавок. Листку», що всього, мовляв, на Волині є в ізобілії; сїва, наприклад, ніхто й не спитає і ті, що ввозять на продаж, простоявши цілісінський день, веуть його навад, чекаючи слухного часу. Про хліб нема чога й згадувати, який він таний! Довірливий читач фантазор (коли він в наш вік може знайтись!) уявляє собі, мабуть, після цього селянську дитину влягнуною й вваюто в сап'янці, завжди з пшеничною палицею під паховою й здоровенним бубликом в аубах. Де ж таки не рай на Волині, коли сїном воляники збираються греблі гатані! А грішний знов міркує инакше й бачу не обітовану землю, в якій тече мед та молоко, а звичайнісеньку голодну губернію, де користується за «доброго» врожаю не більше, як 10 проц. людности, а 90 проц. пухне в голоду; діти ж, замість пшеничної палички, омокчуть запівлого й задубілого сухаря й всі золотушні за щасливими хїба вятками. Андрій Денисенко.

Економичне життя України.

Робітниче життя.

Безробіття й повний рощот—це найстрашніша для робітника річ. Але й така робота є, робітник ще далеко не може вважати себе забезпеченим. Насамперед, підчас кризисів йому загрожую небажане зменшення робочого дня, що, звичайно, тягне за собою й зменшення заробітку. Так, у звязку з тим кризисом, що люте тепер у деяких галузях української промисловости, зменшено робочий день—чи, точніше, робочий тиждень—у багатьох підприємствах. У стрілочній майстерні чорноморського виділу Миколаївської корабельної фабрики працюють усього 2 дні на тиждєві, в залізничних майстернях при ст. Миколаїв працюють 5 днів на тиждєві (не працюють по понедїлах), так само працюють по 5 днів на тиждєві у Шербиновських і Нелепінських кам'яновугільних шахтах, у бахмутських повіті. В останньому підприємстві до того ще зменшено й загальну розцінку на 20—50 коп. за «упряжку», се б то за кожну робочу зміну в 12 годин.

Але й цей свій мізерний заробіток робітники часто одержують не весь: частину його ще доводиться уділяти рижим п'явкам. Таке звичає помічається в Олександрійську, на Катеринославщині. Тут на березі Дніпра нагуюкою й вигуюкою хліба займають до 1.000 грунчиків. Працюють здєбільшого артілями по 10—15 душ, з пересїчною платою 5 карб. 50 коп. од вагону. Наймають грунчиків контори, але через своїх прикащиків, а ці прикащики беруть з робітників по 20 коп. з кожного вигруженого вагона. Даси 20

поетів та критиків, то література чога доброго і не вдержить. З цього погляду праця поевистів шкідлива, бо вона засмічує літературу, псує смак у публичности і заводить плутанину в поняттях про поезію. Коли б збірник «Вільне слово» був «дубочним» виданням і, як лубок, не претендував би на місце в художній літературі, то нічого було б і нам заводити про нього стількі розмови, але досить пригадати передмову і статю М. М.—ки, як стане ясно, що на цих 34 сторінках «Вільного слова» надто багато претензій. Окрім того, заголовок збірника,—«Вільне слово»—ще більше підкреслює бажання нових чотирьох авторів у всякій разі мати признання і місце серед 130 поетів «Української музи». Де ж натяк в цілому збірникові на *вільне слово?* Зміст збірника безперечно вільний від справжньої поезії, не грїшить він також і належністю до літератури. Наші автори забули, що самих—но добрих замівір і любови до вольного рідного яз надто мало, щоб стати в ряди письменників, принаймні тепер, коли вже забуто добру старовину з її незвичайною терпеливістю до всякого роду поетичних спроб, тепер, коли наше письменство убирається в силу і має своїх видатних представників.

От же нічого сподіватися, що те, що не носить на собі печаті справжнього талану, може пошасті в українську літературу. Очевидно, що без кінця-краю, краще бути гарним читачем, ніж поганим письменником, і автори з «Вільного слова» мені уявляються щпрами, свідомими українцями, що багато де чога не взяли на увагу, а особливо цієї простої істини. Ан. Василью.

коп.—маєш роботу, не даси—прикащик не дасть роботи. Коли прийняти на увагу, що в Олександрійську шо-дня вигружається 100—200 вагонів хліба, то й стане зрозумілим, на яку то величезну суму, накривають прикащики робітників. Силкувались робітники скаритиже управителями контор, але в того нічого не вишло, Звертались вони за заступництвом до своїх артільних старост, але ті давно вже вступили в спілку з прикащиками. Посилкувались в одне робітничє товариство для боротьби з цим визиском, але спільними заходами прикащиків і старостів робітничу згоду було розбито. І мусять такі робітники платити цей 20-копєчний податок по цей день.

А то буває, що робітникам зовсім не платять. Оце недавно було повідомлено, що робітникам Хрустальського й інших рудників фірми Шенфельда не плачено грошей від самого декабря минулого року. 400 робітників лишились без всяких засобів до існування. При цьому лаконично приписка: «сподіваються розрухів». Дійсно, як тут не сподіватися «розрухів», коли робітники п'ятні місяць сидять без грошей, а значить, і без хліба! Одначе, робітники, здається, терпляче сидять і ніяких «розрухів» не чинять, принаймні—про масові розрухи щось не чуто було.

Вшанування пам'яті Бориса Грінченка.

На вшанування пам'яті В. Грінченка поступило: од варшавських студентів українців: В. Томасевич 50 коп., М. Уманський 50 коп., Юр. Тарноградський 1 руб., Хв. Сумневич 1 руб., Гр. Стєпура 1 руб., О. Приходько 1 руб., В. Ковєрдинський 1 руб., М. Вікул 50 коп., Хв. Томасевич 50 коп., Юр. Вогацький 50 коп., Л. Гільковський 1 руб., Д. Шаравський 50 коп., С. Танасієнко 50 коп., В. Корінкевич 50 коп., В. Вілецький 50 коп., М. Гуглінський 50 коп., О. Лапінський 20 коп., М. Симович 50 коп., Алї-Ахнер (мусульм.) 30 коп., О. Черкаський 50 коп., С. Куріленко 16 коп., Роджественський (великор.) 50 коп., П. Курділовський 50 коп., М. Лї. 50 коп., П. Малиновський—1 руб., Х. Ліханський—50 коп., о. Чубук-Подільський—50 коп., В. Самойлович—15 коп., В. Шуровський—15 коп., М. Г.—1 руб., разом—17 руб. 45 коп.

Од П. Грїчука (Ліпов. Долина)—5 руб.; Ів. Харченка (Камєнка)—4 руб.; М. Могильняського (СІБ)—2 руб., од служащих і робітників Донецького содового заводу через д. Духовського—37 руб. Од д. Галуцьки—50 коп., д-ки Юрданської—50 коп., д. Палайнички—2 руб., NN а Лубинь—3 руб., разом—71 руб. 45 коп., всього—1259 руб. 28 коп.

За кордоном.

Кінець марсельської забастовки.

7 мая скінчилась, нарешті, забастовка зарєстрованих моряків у Марселі, що тяглась усього 47 днів. Останніми часами забастовка ледве трималась. Зважаючи на це, головна рада марсельських робітничих синдикатів ухвалила резолюцію, в якій висловлюється догана правительству та підприємцям і висловлюється спочуття забастовщикам. Поруч з цим, головна рада в своїй резолюції висловила надію, що правительсто як найшвидше обміркує становище зарєстрованих моряків і ажвие заходів для задоволення їх вимог. Увечері того ж дня моряки постановили скінчити забастовку, висловивши певність, що нікому з них не буде відмовлено в роботі, й що всі судові справи, розпочаті проти них, буде припинено.

Злочинства трєстві.

В Америці останніми часами викликала ваєнку сенсацію звістка про те, що цукровий трєст незаконно захопив у свої руки великі простори державної землі на Філіппінських островах. Річ у тім, що коли Америка покорила собі Філіппінські острови, американський уряд купив у тамтешніх монахів 390 тисяч акрів прекрасної землі по 18 доларів за акр. Тоді ж було видано закон, що заборонав одній особі або одному підприємству купувати на Філіппінах більше 2.500 акрів цієї землі. Одначе, цукровий трєст за допомогою всяких незаконних комбінацій купив 55 тисяч акрів цієї землі, й притім по 6 доларів за акр. А що філіппінський цукроварам дозволено шо-року ввозити в Америку без мита 300 тисяч тонн цукру, то трєст таким способом буде тепер наживати по 12 мил. доларів шо-року коштом казни. Подібна пригода трапилася і на Алясці, де великий промисловий синдикат незаконно захопив у свої руки величезні шари кам'яного вугілля, знайдені там у 1903 р. Тепер у цих обох справах парламентська комісія провадить слідство.

Поправка. У замітці про польський національний конгрес в Америці, уміщений в числі 114 «Рад», траплялась помилка: пам'ятник у Вашингтоні відкрив не Пульському, як було надруковано, а Ульському.

В СУДІ.

Справа А. Савєнка.

18 мая сєсією київського окружного суда розглядалась справа А. Савєнка, що обвинувачувався сваяш. В. Сєвєровським за наклеп. В своїх «замїтках», в № 66 за рік 1909, А. Савєнко розповів, що на ялинку, яка була в дитачому прїотї гр. Браницької було заклікано церковний хор, котрим керував священник В. Сєвєровський. Як писав Савєнко, хор виконав «малоросійські співні» і колядки, а коли публіка потребувала, щоб було виконано народний гимн, то сваяш. Сєвєровський не уважав на те.

Після цієї замітки Сєвєровському ду-

ховне начально заявлю, що коли він не простує тії замітки, то його позбавлять посади. Тоді Сєвєровський подав скаргу на Савєнка за наклеп.

Всі свідки на суді запевняли, що ялинку було впроажено по домашньому і ніхто з гостей не вимагав, щоб проспівали гимн.

Так свідчили: директор гімназії, предсідатель з'їзду мирових посередників, податний інспектор, два священники і багато інших.

Тільки законвчитель з гімназії сваяш. Шаравський старався говорити проти Сєвєровського. Він заявив, що причиною судового процесу є не тільки Савєнко, але й він сам, бо то завдяки йому Савєнко довідався про ялинку і написав свої «замїтки». Далі Шаравський заявив, що справді ніхто не вимагав, щоб проспівали народний гимн, але почав розповідати про діяльність Сєвєровського, про те, як поширилось «хохломанство» серед учителів парафіяльних шкіл і т. и. Пригадав якийсь учительський з'їзд, де говорилися промови про українському і співалися «дохлякці пїсні». Довго він говорив і все не до діла. Предсідатель мусяв його припинити.

Суд признав А. Савєнка винним і присудив його до турми на три тижні.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісти з газет).

Фінляндський законопроект.

ПЕТЕРБУРГ, 20. В обговорюванні фінляндського законопроекту візьмуть участь 34 промовці, між ними: Мілюков, Маклаков, Родічев, Єфремов, Гегечкорі, Ареп, Меєвдорф, Дуршкєвич, Замисловський, Капустин, Марков.

В комісії Державної Ради Стахович, Ковалевський, Корвін-Мілевський висловились проти представництва фінляндців в Державній Думі. Дурново і Кобялякський висловились за зменшення представництва тільки по справах фінляндців. Дєйтріх, Таганцев, Манухін і Харітонов обстоювали урядовий законопроект. Сабуров раїть попірити на Фінляндію російський виборчий закон. Комісія постановила, що члєни законодавчих інституцій від Фінляндії повинні брати участь в розгляді всіх справ взагалі, а не виключно фінляндських.

Гучкову надіслано телеграму від одеських монархистів, які настоюють, щоб фінляндський законопроект Думи розглядала «в духу достоїнства руського народа». Цей телеграмою підписи Пєлікана і Зайченка.

«Нов. Вр.» про універ. статут.

ПЕТЕРБУРГ, 20. З приводу університетського статуту «Нов. Вр.» заявляє: «науку не можуть вести петербурзькі отодначальники, а вона повинна бути вільною».

Цікаве прохання.

ПЕТЕРБУРГ, 20. Паричиєвка городська дума просить вислати Ліодора в Паричина, послащайчи на те, що Ліодор своїми проповідями і виступами викликає ворожнечу між місцевою людністю.

Парламентські відгуки.

ПЕТЕРБУРГ, 20. «Колоколь» називає священника Сендерка, що голодував разом з опозицією, зрадником і вимагає, щоб він одмовився бути депутатом і на нових виборах виставив свою кандидатуру, як представник кадетів.

Націоналісти і більшість октябристів ухвалють проект західного земства.

Промова депутата Караулова зробила вчора таке вражіння, особливо на селян, що її і досі не можуть забути і палко обговорюють в культурарях.

Інтендантська справа.

ПОЛТАВА, 20. В Кременці, в погрібі Дардицького витрушено нові салдатські кожухи.

Смертний присуд.

ОДЕСА, 20. Четверо селян за оаброєний напад в хотинському повіті на пошту і пограбування 80 тисяч засуджено до смертної кари. Слуга казначейства, що сповістив грабіжників про продаж пошти—в каторгу на 15 літ.

Злочинство.

БАКУ, 20. Двоє тумєзців застрєлили а мавєра управляючого промислами Мусав-Агієва Малишханова. Поліція застрєлила одного з злочинців, другий втік.

Замєв.

СТАВРОПОЛЬ, 20. Від зливни згинуло 1.000 овець.

Корабель на дні моря.

МАЮРЕНГОФ, 20. Командір пливучого маяка «Сарічев», капітан Родєн, знайшов на дні моря, на глибині 30 футів, коло західного берега о. Євєжа, великого корабля, що втопився ще в 1790 році. Корабля почали добувати а два моря.

Натастрофа з поїздом.

ВОЗНЕСЕНСЬК, 20. На 109 верстві Перської дороги розбився поштовий поїзд № 23. Вбито машиниста і обварено коचेгара. Нєщастя а пасажирами не було.

Половання в церкві.

МІНСК, 20. В Мозирі почалась в окружному суді справа поміщика католика Кюбельсдорфа і інших. Іх обвинувачують за те, що вони 23 декабрія 1905 року зробили польовання в собаками в православній церкві урочища «Рожиче» на лєса, що оховався під підлогою церкви, і підчас цього було прострєлено обраа в церкві.

